

PETRECEREA TIMPULUI LIBER ÎN JUDEȚUL PUTNA ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

Gabriela Obodariu

Locuitorii județului Putna își petreceau timpul liber destul de variat, în funcție de nivelul de educație, de posibilitățile materiale, de vârsta și de mediul din care proveneau.

Printre „vechile” distracții se numărau discuțiile de la cârciumă, horele, balurile, ciroul, iar printre cele „noi” teatrul și cinematograful.

Atât în mediul rural, cât și în cel urban, locul cel mai frecventat de „distracție”, mai ales pentru bărbați, după lucru sau în zilele de sărbătoare, era restaurantul, birtul sau cârciuma. La oraș, vara, se deschideau terasele.

În 1932 erau în Focșani 85 de cârciumi simple, 14 cu birt, 9 cu han, 16 cu birt și han, 16 cafenele, 9 cofetării, 2 berării, 5 restaurante.¹ În presa vremii puteau fi citite reclame ce încercau să atragă clienții în unul sau altul din aceste locuri de „distracție”:

„Vin superior de masă la Gosman”

*„Ca la Bentin grătar
E lucru foarte rar”*

*„Toată lumea bună
La Bentin s-adună”*

¹ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.123/1932, f.22 - 24

Petrecerea timpului liber în județul Putna între cele două războaie mondiale

De multe ori la restaurante erau aduse și orchestre, ceea ce sporea atracția acestora:

„A sosit la Terasa Regal orchestră nouă și distractivă. Prețuri populare.”

„La Regal la terasă

Este muzica aleasă

Prețuri mici și vinuri bune

Fac localului renume”²

De altfel și străinii de oraș remarcau prețurile mici ale restaurantelor. Un băcăuan în așteptarea trenului, intră la bodega „Pui de urs”, unde va consuma gustări și nouă - zece feluri de vinuri. De aici va trece la Terasa Regal unde plătește (în 1935) 100 de lei pentru „trei ceasuri”.³

Seara, duminicile și de sărbători, focșănenii mergeau să se plimbe prin grădina publică, unde existau și un bufet și orchestră. În 1919 bufetul din grădina publică nu avea voie să vândă decât bere timp de șase luni, locul fiind considerat „ca o stațiune climaterică” Cel care a închiriat bufetul de la Primărie în aprilie 1919 era obligat să facă reparații și să instaleze electricitate „după trebuință”⁴ Bufetul trebuia să fie aprovizionat zilnic cu prăjituri proaspete, înghețată, bere, vin, tarifele urmând a fi aprobate de Primărie. De la 1 octombrie la 31 martie sala bufetului putea fi utilizată pentru baluri și nunți.⁵

În 1927 Primăria încheie un contract cu Regimentul 10 Putna pentru asigurarea muzicii în grădina publică. Orchestra urma să cânte

² „Curierul Moldovei”, social-economic-literar, an I, nr.2 din 7 iulie 1935, p.2

³ Ibidem, an I, nr.4 din 9 septembrie 1935, p.4

⁴ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.21/1919, f.30

⁵ Ibidem, dosar nr.75/1927, f.94

între 11 - 12,30 și seara între 21 - 23,30 în zilele de sărbătoare și între 21 - 23,30 în cursul săptămânii, mai puțin luna când avea liber.⁶

Noaptea grădina publică devenea un loc periculos, locul fiind plin de „*prostitute și vagabonzi cu meserie de noapte*” Presa vremii semnala însă că alături de aceste „*sdrențe ale societății*” se regăseau aici și elevi de la școlile civile și militare, și cererea autorităților să ia măsuri în acest sens.⁷

O altă distracție era **circul**. În 1927 **circul „Bella”** cerea Primăriei o autorizație pentru a se instala în locul viran de lângă hotelul Bălan. El urma să dea 15 reprezentații, angajându-se să păstreze liniștea și morala publică.⁸ Peste opt zile, un alt **circ** cerea autorizație tot pentru acel loc.

Nu lipseau nici „*panoramele cu iluzii optice*” O autorizație pentru o astfel de distracție cerea Primăriei Marghioala Manoli din Focșani.⁹

Sportul începea și el să atragă tot mai mulți spectatori. În fiecare duminică Societatea „Vrancea” organiza întreceri sportive, cele mai frecvente fiind „*match-urile*” de fotbal. La sfârșitul întrecerilor se organizau **serbări câmpenești**, locul preferat fiind Crângul Petrești, situat la marginea orașului. O astfel de serbare avea loc în 1935, însoțită de concursuri sportive: ștafeta cu obstacole, alergări în saci, volei, alergări la 100 de metri, curse de biciclete, cros. Nu lipseau nici surprizele: tombola, poșta americană, stâlpul cu surprize, bătaie cu flori, confeti, artificii, ruleta. Tot aici se cânta muzică militară și era amenajat un bufet bine asortat și un grătar special.¹⁰

⁶ „Curierul Moldovei”, social-economic-literar, an I, nr.1 din 4 august 1935, p.2

⁷ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.63/1927, f.100, 121

⁸ Ibidem, f.47

⁹ „Atacul”, ziar săptămânal independent, an II, nr.25 din 20 mai 1935, p.4

¹⁰ „Curentul Moldovei”, organ săptămânal independent, an III, nr.13 din 2 iunie 1935, p.2

Petrecerea timpului liber în județul Putna între cele două războaie mondiale

Nu întotdeauna totul ieșea perfect. Serbarea va fi criticată în presă pentru slaba organizare. Nu se pusese la dispoziția participanților un mijloc de transport, așa încât ei au plătit particularilor 10 lei la dus și dublu la întors. Apoi, Crângul nu fusese bine amenajat „*s-a stopit și s-a instalat lumina în toiul spectacolului, mai deranjând, mai cerând scuze.*”¹¹

Elita orașului, oficialitățile, frecventau restaurantele de lux sau organizau **baluri** pentru a se distra sau pentru a strânge fonduri destinate săracilor.¹²

Tinerii de la oraș organizau **serate**. De multe ori acestea duceau la mari probleme din cauza consumului de băuturi. Astfel, șeful Comisariatului Mărășești, cerea prefectului în 1938 interzicerea acestor serate întrucât „*moravurile ușoare s-au întins foarte mult în rândurile tineretului fapt ce a dus la situația tristă de a fi clienți ai spitalului circa 15 tineri și tinere, fără a mai ține seama de agresiunile, bețiile și alte abateri la care se pretează cei mai mulți tineri cu ocazia acestor serate.*”¹³

În mediul rural **baluri, serate** sau **hore** aveau loc mai ales duminica sau cu ocazia sărbătorilor religioase. **Nunțile, botezurile, cumetriile**, erau și ele sărbători la care era invitat tot satul. Țăranii, jucau hora, brâul, bătuta, sârba, în funcție de regiune. Jocurile se organizau în cârciuma din sat – iarna - sau în curtea cârciumii, vara.

Încă dinainte de război, în lumea satului începuseră a pătrunde „dansuri de salon”: valsul, polca, mazurca.¹⁴

Cele mai importante hore erau cele organizate de Paști și de Crăciun. De Paști, tinerii din zona de munte se adunau la cârciumă sau

¹¹ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.94/1938, f.7

¹² Ibidem, f.477

¹³ Ibidem, dosar nr.32/1908, f.37, 51, 73, 108, 132, 133

¹⁴ S. Hârnea, **Datinile și obiceiurile noastre la sărbătorile paștelui**, Focșani, 1931, p.20 - 21

acasă și organizau hora. Ei veneau îmbrăcați în haine curate. Cei mai mulți aveau îmbrăcămintea tradițională, dar și în zona de munte pătrunseseră influențele orașului, mai slabe ce-i drept decât în alte zone. De pe margine îi supravegheau mamele și bătrânii satului. Pe înserat, hora se încheia, unii însă mai rămâneau la cârciumă. A doua zi de Paști avea loc o nouă horă. Pe lângă dansurile tradiționale apăruseră și cele „moderne”¹⁵

Nu toată lumea agreea noile dansuri. Bătrânii le socoteau „schimonosite” Cel mai mult însă le criticau învățătorii care ar fi dorit ca satul să-și păstreze trăsăturile sale tradiționale. Vai de învățătorii care îndrăzneau să danseze astfel de dansuri! Iată ce scria învățătorul Ion Anghel în revista „Frământări didactice” „Mi-a fost dat ce-i drept să văd la o nuntă într-un sat jucându-se sub o formă caraghioasă noile danțuri de către tineretul din acea regiune, printre care erau amestecați și câțiva învățători și învățătoare” El considera ca noile „danțuri” moderne „vatămă”, „înjosesc” și nu poate accepta ca învățătorii să le danseze. „Când se va perverti sufletul, cu luxul, moda și danțurile străine, totul va fi pierdut.”¹⁶

Uneori chiar autoritățile se opun „noului”, interzicând pentru sate balurile și seratele și aprobând doar horele. Era vorba, e drept de perioada monarhiei autoritare, 1938. Mai mult, ele erau limitate ca timp (până la ora 21,00) și nu puteau avea loc la cârciumă și nici nu era voie să se comercializeze băuturi alcoolice.¹⁷ Astfel, prefectul refuza o cerere a sergentului elev Gheorghe Nicolau de la Școala de Subofițeri Activi de Artilerie „Mihai Bravu” în care acesta solicita o autorizație pentru o

¹⁵ „Frământări didactice”, revista Asociației Membrilor Corpului Didactic primar din Județul Putna, an IV, nr.1 din ianuarie 1938, p.20

¹⁶ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr.94/1938, f.430, 488, 491, 495, 590, 657, 688

¹⁷ Ibidem

Petrecerea timpului liber în județul Putna între cele două războaie mondiale

serată, urmată de un bal.¹⁸ Același refuz îl întâmpina și alte cereri din Țițești, Neicu, Pățești, Soveja, Păunești.

Hora nu se ținea doar în sat, ci și la târg. Un astfel de târg avea loc cu ocazia Sfintei Marii Mici în zona de munte a județului Putna, unde veneau țărani din toate satele, fie cu care cu boi, fie cu căruțe. Aici se vindeau vite, bumbac, arnici pentru cusut iile, oale de pământ etc.

Pe margini erau improvizate cârciumi de scânduri unde se putea bea și mânca. Puțin mai departe se încingeau horele. Fiecare sat avea hora lui: Spineștii, Bârseștii, Negriștii, Nistoreștii, Tulnicii. În mijlocul horelor cântau țiganii, iar flăcăii strigau din când în când:

„*Mai încet și mititel,
Că-i băiatul mărunțel!*”

Ia zii sârba neamule!”

„*O! Ia una geaba așa
S-apoi alta asemenea
Două-n sus și două-n jos
Iaca două vrâncenești
Două ca la Nistorești
Că-s flăcăi din multe sate
Și joacă care cum poate!*”¹⁹

Fetele și flăcăii, îmbrăcați cu costume populare se prindeau în final într-o singură horă.

Alături de hora de la Paști, la satele mai era o distracție: **scrânciobul** sau **dulapul**, un leagăn ce se amenaja înainte de Paști.²⁰

¹⁸ „Voința”, ziar politic, social, literar, an.I, nr.2 din 30 octombrie 1935, p.2

¹⁹ ANVn, fond Prefectura Putna, dosar nr.94/1938, f.123, 124, 125, 131, 136, 140, 143, 199

²⁰ Ibidem, f.225

O distracție mai nouă pentru sat era **jocul de popice**. Comerciantul Gheorghe I. Casta din Jariștea era autorizat de Prefectură să instaleze în prăvălia sa popice „*întrucât acest joc nu este oprit prin nici o lege, nefiind joc de noroc*”²¹ O altă cerere pentru instalarea unui joc de popice o adresează și Cooperativa de Consum „Înlesnirea” din Ruginești.²²

Din când în când, prin sate treceau trupe de saltimbanci ambulanti, cum ar fi trupa de pitici din Buzău, care în 1938 primea o autorizație pentru 15 zile.

În afara distracțiilor prezentate mai sus vor mai apărea, mai ales în oraș, **cinematograful și teatrul**.

În perioada interbelică în județul Putna nu au funcționat prea multe cinematografe. În 1919, H. Steiner solicita Primăriei dreptul de a instala un cinematograful în sala teatrului din localitate. Se obliga să aducă el aparatura, Primăria obligându-se să pună la dispoziție sala și lumina. Încasările urmau a fi împărțite, la jumătate, ca și cheltuielile cu filmul, transportul acestuia, muzică.

Administratorul teatrului de atunci era de acord, dar propunea unele condiții: Primăria să pună la dispoziție sala teatrului, energia electrică, căldura și micile cheltuieli zilnice (afișul, pianistul, doi controlori, operatorul, adică 90 lei zilnic), iar H. Steiner să fie obligat să procure săptămânal trei filme noi și să aducă aparatură, transformatorul de energie și pânza²³

Comisia Interimară a orașului Focșani acceptă propunerile administratorului, contractul fiind încheiat pe perioada 17 februarie 1919 – 1 octombrie 1919.²⁴ Primăria fixă ca preț de intrare la cinematograful: seara 12 lei loja, 3 lei stal I, 2 lei stal II, 1,50 lei la balcon,

²¹ Ibidem, f.255

²² ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.111/1919, f.1

²³ Ibidem, f.2

²⁴ Ibidem, f.3

Petrecerea timpului liber în județul Putna între cele două războaie mondiale

un leu la galerie, iar ziua, 8 lei la lojă, 2 lei în stalul I, 1,50 lei în stalul II, 1,25 lei la balcon și un leu la galerie.²⁵

La sfârșitul perioadei se încasau 16.752 lei din care 7.538,40 lei reveneau lui H. Steiner, iar 9.213 lei teatrului. Cheltuielile cu afișele, reclamele, muzica, personal de serviciu fuseseră de 5.682,30 lei, venitul net fiind de 3.531,30 lei. Nedovedindu-se prea profitabil, cinematograful nu va mai funcționa din 1920 în teatru (cel puțin pentru o vreme).²⁶

În 1920 erau în județul Putna patru cinematografe, două în Focșani și câte unul în Odobești și Adjud. În Focșani funcționau: Cinematograful „Polatos” al lui Anton Polatos (fusesse frecventat în 1919 de 200 de oameni și funcționase „la anumite zile”) și Cinematograful „Regal al lui H. Steiner (fusesse frecventat de 136 de spectatori). În Odobești cinematograful aparținea mai întâi Estherei H. Simon, Adelei Simon și lui Ițiç Leiboviciu (de la 1 aprilie 1919 1 octombrie 1919) apoi trecea în proprietatea lui Cristache Dumitrescu. Acest cinematograful avusese 70 - 100 de spectatori.²⁷

Nu toate cinematografele vor rezista în decursul timpului. Multe din ele vor fi închise temporar sau definitiv, din lipsă de spectatori sau pentru că nu îndeplineau condițiile legale. În 1927 în „Monitorul Oficial” se publica **Regulamentul privitor la concesionarea, înființarea, construcția, instalația și funcționarea cinematografelelor**, care cuprindea regulile ce trebuiau respectate pentru ca cinematografele să fie autorizate. În acel moment în Focșani funcționau Cinema „Volta” al lui Iani Polatos, Cinema „Regal” al lui Herman Steiner, Casa ostășească „Bulevardul Carol”, Cinematograful Liceului „Unirea” și Cinematograful comunal.²⁸

²⁵ Ibidem, f.7

²⁶ ANVN, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr.63/1927, f.23 - 24

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem, f.34

Localurile în care funcționau Cinema „Volta” și Cinema „Regal” nu corespundeau dispozițiilor legii. *„În privința localului propriu-zis ele nu corespund cererilor din regulament în ceea ce privește amenajarea, siguranța contra incendiilor, repartizarea locurilor, cabina aparatului de proiecțiune, mijloacele de încălzire lumini de siguranță”*²⁹ De aceea, Delegația Permanentă a orașului: Focșani din 3 martie 1927 pune în vedere proprietarilor celor două cinematografe *„ca pe viitor să vândă bilete numai atât cât permite numărul de locuri din sală, fiindu-le strict interzis de a intercala scaune suplimentare pe locurile libere care servesc circulației spectatorilor.”*³⁰

Din lipsa spectatorilor, cinematograful din Panciu funcționa neregulat în 1936³¹, iar în Adjud, singurul cinematograf, al lui Iosif Cibulski nu funcționa pe timpul verii, neavând o grădină publică ce putea îndeplini condițiile legale. Începând cu luna octombrie, cinematograful funcționa în sala Școlii israelite.³²

În Odobești, în același an, cinematograful „Crăciuna” fusese închis de la 15 martie la 15 octombrie.³³ După această întrerupere s-a reinstalat aparatul de cinematograf „sonor și vorbitor”³⁴

În Mărășești, Primăria avea un cinematograf unde rula filme multe.³⁵

Reîntorcându-ne la Focșani, pe lângă cinematografe particulare va funcționa și cinematograful școlar de la Liceul „Unirea” cu scop „cultural și educativ”, dar și un cinematograf comunal.

Cinematograful școlar comunal a funcționat în sala teatrului de la 12 august 1923 până în mai 1924, apoi s-a mutat în grădina publică.

²⁹ Ibidem, f.40

³⁰ Ibidem, dosar nr.106/1936, f.136

³¹ Ibidem

³² Ibidem, f.138

³³ Ibidem, f.139

³⁴ Ibidem, f.137

³⁵ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.92/1924, f.206

El era condus inițial de Comitetul Școlar de Construcție a Școlii nr.5 de Fete ce urma a strânge fondurile necesare construirii acestei școli. Din 1923 și până în 1924 el a înregistrat un beneficiu net de 285.000 lei. Primăria a decis în 1924 ca cinematograful să funcționeze în teatru, fără a plăti chirie pe perioada iernii, iar vara în grădina publică. Trebuia însă să plătească Primăriei 30.000 lei pe perioada anterioară anului 1924 și 15% din venitul net pe viitor.³⁶

Instalarea cinematografului comunal în teatru a nemulțumit pe donatorul Pastia care a solicitat Primăriei în mod repetat desființarea acestuia. *„Când am luat hotărârea de a dota orașul meu natal cu o clădire de educație (...) nu mi-am putut închipui ca acest teatru se va transforma în scurt timp într-o întreprindere cinematografică care să aibă precădere asupra teatrului propriu-zis”*. Maiorul Pastia credea că teatrul trebuie să adăpostească în primul rând spectacole de teatru, apoi conferințe, șezători culturale etc. *„care sunt în strânse legături cu arta”* De aceea, cerea să se mute Cinematograful comunal în grădina publică.

Primăria va suspenda doar matineele, lăsându-le doar de sărbători și duminica *„când iau parte elevii și elevele din școlile primare și secundare”*³⁷ Ulterior însă, Cinematograful comunal își va muta sediul de iarnă într-un alt local, iar vara spectacolele vor fi în grădina publică.

Cinematograful de vară era situat în grădina publică *„într-o poziție pitorească, înconjurat de brazi și castani. Situația lui este de așa natură încât e adăpostit de curenți, iar pentru intemperii are pavilionul muzicii și bufetul grădinii în cea mai strictă apropiere”*.³⁸

Pentru a îmbunătăți condițiile cinematografului de vară administratorul acestuia făcea o serie de propuneri Primăriei în 1927. Solicita amenajarea sub forma de amfiteatru a grădinii publice, începând

³⁶ Ibidem, f.37

³⁷ Ibidem, dosar nr.63/1927, f.76

³⁸ Ibidem, dosar nr.104/1927, f.77

de la scena spre cabina „*spre a se putea vedea din toate punctele, iar în caz de ploaie să se obțină panta de scurgere a apei*” De asemenea, băncile ar fi trebuit rearanjate pe categorii de locuri pentru eficacitatea controlului la intrare. Mai solicita ornarea cu flori și becuri mici, colorate, vopsirea băncilor și amenajarea unui closet.³⁹

Șeful serviciului tehnic al Primăriei nu considera necesare schimbările întrucât odată cu construirea Ateneului Popular se va prevedea și o scenă de vară. Rămânea doar problema closetului și a unui paravan de lemn.

Iarna, cinematograful se muta într-un local în care urma să rămână până la terminarea Ateneului Popular.

Localul de iarnă nu era prea bun „*fiind foarte mare aglomerație, controlul se face foarte anevoios, intrând foarte multe persoane fără plata билетelor.*” Curățenia lăsa și ea de dorit. Sala fiind lipsită de ventilatoare se folosea un pulverizator și esența de brad „*care era foarte eficace pentru desinfectarea aerului*”⁴⁰

O altă problemă era dată de existența orchestrei care nu era de o calitate foarte bună. În 1927 administratorul se plângea ca „*de la un timp încoace elementele care compun orchestra de la cinematograf sunt din cele mai slabe (trei copii de trupe și doi reangajați) și în afara de asta niciodată nu vin conform uzului cu o jumătate de oră înainte de începutul spectacolului ci întotdeauna cu mult mai târziu*”⁴¹

În 1927 cinematograful comunal rămânea cu un deficit de 38.913 lei, întrucât încasase 388.354 lei, dar avusese cheltuieli de 427.267 lei.⁴²

Putem astfel trage o serie de concluzii. Prețul билетelor foarte mic, nu acoperea cheltuielile. Frecvența spectatorilor era și ea redusă. Cine venea la cinematograf? În primul rând elevii școlilor primare și

³⁹ Ibidem, dosar nr.105/1927, f.64

⁴⁰ Ibidem, f.53

⁴¹ Ibidem, dosar nr.104/1927, f.128

⁴² Ibidem, f.175

secundare (mai ales la matinee), soldații (mai ales la filme istorice sau filme artistice despre război).

Apoi, tot felul de oameni, cei mai mulți dintre ei din rândul celor mai puțin cultivați. Maiorul Pastia se plângea în 1924 că publicul de cinema era total diferit de cel al spectacolelor de teatru, fiind „*un public năvălit și dornic de rele inspirațiuni pe care le căpăta numai de la filmele de cinematograf.*” Acest public nu respecta regulile impuse de prezența într-o instituție: „*consuma alune americane și semințe de bostan*”. Era vorba mai ales de publicul de la galerie, unde biletele erau foarte ieftine.⁴³

În 1926 un bilet de cinematograf costa 25, 20 sau 15 lei, în funcție de stal, iar în 1927 prețul crește la 35 lei pentru locurile rezervate, 30 lei pentru stalul I, 25 lei pentru stalul II. Mărirea prețului se făcuse pentru a se putea angaja o orchestră (ce cereau 200 lei pe zi), dar și pentru achiziționarea filmelor.⁴⁴ Iată prețurile de achiziție ale câtorva dintre filmele anului 1927:

„Sălbăticia iubirii”3500 lei
„Patason contrabandist”3500 lei
„Vrăjitoarea”3500 lei
„Prater Miti”3500 lei⁴⁵

Alături de filmele artistice seoseau și filme documentare. În 1927 se puteau vedea la cinematograf documentarele: „Decretarea mobilizării 1916”, „Sosirea trupelor rusești”, „Luptele din Transilvania”, „Luptele de la Mărășești” și alte aspecte ale Primului Război Mondial. Administrația cinematografului cerea ca la film să fie aduși soldații din garnizoană și elevii școlilor din oraș.⁴⁶

⁴³ Ibidem, dosar nr.92/1924, f.37

⁴⁴ Ibidem, dosar nr.104/1927, f.32

⁴⁵ Ibidem, dosar nr.74/1927, f.4

⁴⁶ Ibidem, dosar nr.104/1927, f.109

Atât cinematograful comunal, cât și cele particulare înțeleg că reclama este una din cheile atragerii publicului. Administrația cinematografului comunal se plângea însă că la tabla de reclame din centrul orașului lipsea becul ce făcea vizibile reclamele. Se amintea Primăriei că reclama nu e niciodată inutilă, „*ci din contra, dă totdeauna rezultate mai mult decât satisfăcătoare*” Primăria însă nu aloca niciodată fonduri suficiente pentru reclamă.⁴⁷

Pentru a atrage publicul, afișele ce prezentau filmele făceau exces de adjective. Iată câteva folosite în reclama pentru filmul „Dama cu camelii” ce sosise la Focșani în 1927: „succes enorm”, „succes colosal”, „succes mondial” În prezentarea actorilor se vorbea despre „celebra artistă” și „cel mai frumos artist al ecranului”⁴⁸

Reclama se realiza și prin presă. Iată ce reclame putem citi pentru acea vreme: „Cel mai mare film al anului la Cinema Lido, „Rumba”. Muzica, Feerie, Dans cu Carole Lombard și George Raft” „La Cinema Regal monumentalul film „Moartea în Vacanță” cu Frederich March”⁴⁹

Cinematograful era creator de iluzii. Pe ecran rula filme romantice, comedii ca „Stan și Bran bărbieri de lux” sau drame ca „Ana Karenina” sau „Dama cu camelii”, făcându-i pe spectatori să intre într-o lume feerică cu femei frumoase și bărbați fatali. De multe ori ei încercau să-și imite idiologii. În 1935 când pe ecran rula filmul „Rumba”, cu Carole Lombard și George Raft, dansurile rumba și carioca ajung să fie la modă. La Panciu, doamnele Eliza și Geta Cristescu le dansează pe la diverse ocazii, chiar și la acțiuni în folosul „luminării” satelor, stârnind mânia jurnaliștilor de la „Curentul Moldovei”. Aceștia credeau că astfel de dansuri nu au ce căuta la serbări culturale, conchizând că „cine vrea Rumba sau Carioca, la cabaret!”⁵⁰

⁴⁷ Ibidem, dosar nr.105/1927, f.62, 190

⁴⁸ Ibidem, dosar nr.104/1927, f.109

⁴⁹ „Curierul Moldovei”, social-economic-literar, an I, nr.1 din 4 august, 1935, p.2

⁵⁰ „Curentul Moldovei”, politic-social-literar, an III, nr.18 din 15 iulie 1935, p.1

Uneori cinematograful era util și propagandei religioase. Adventistul Irimia Nedelcu din Râmnicu Sărat cutreiera satele cu un aparat de cinematograf „*făcând cu această ocazie o insinuantă și periculoasă propagandă sectară*” Prefectura era sesizată de Parohia Dealul Neicu și i se cerea să nu dea autorizație acestui adventist decât dacă revenea la ortodoxie.⁵¹

Dacă la orașe existau cinematografe permanente, în mediul rural veneau din când în când cinematografe ambulante.⁵² De cele mai multe ori însă în comune nu existau localuri speciale de cinematografe și nici săli în care cabina de proiecție să fie construită „*cu toate garanțiile de siguranță și izolare în caz de incendiu.*” De aceea, Prefectura Putna cerea în 1936 suspendarea cinematografelor ambulante.⁵³

Pe lângă cinematograf, teatrul era o mai nouă modalitate de petrecere a timpului liber. Bineînțeles însă ca nu oricine mergea la teatru, ci era vorba de elita orașului.

În Focșani primul teatru a fost construit din inițiativa actorului Ioan Lupescu, încă din secolul XIX. Localul a fost demolat în 1906 întrucât se degradase foarte mult. De aceea, maiorul Gheorghe Pastia donează Primăriei începând din 1908, suma de 300.000 lei pentru construcția unui teatru. Lucrările încep în 1909 și noul teatru este inaugurat la 22 noiembrie 1913. Era una dintre cele mai moderne clădiri destinate teatrului de la acea vreme. Pentru a realiza sistemul de amplasare a mecanismelor de scenă, mobilierul, partea decorativă și pictura, arhitectul Ciugolea vizitase mari capitale europene: Berlin, Viena, Paris, Bruxelles.⁵⁴

⁵¹ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr.94/1933, f.9

⁵² Ibidem, dosar nr.94/1938,f.262

⁵³ Ibidem, dosar nr.106/1936, f.35

⁵⁴ Al. Temciuc, E. Merica, **Mișcarea teatrală focșăneană**, în „Coordonate culturale vrâncene”, Focșani, 1971, p.20 - 24

Anii războiului aduc Focșaniul în zona de ocupație germană. Teatrul va fi folosit de aceștia pentru a da reprezentanții timp de un an și jumătate.⁵⁵

După război, teatrul avea nevoie de reparații întrucât fusese deteriorat și exteriorul și interiorul „împreună cu scena, dependințele, decorațiunile și parte din instalația electrică”⁵⁶

În perioada interbelică, teatrul din Focșani a fost una din instituțiile culturale cele mai importante ale județului.

Spectatorii ce pășeau dincolo de ușa cu patru canaturi și patru oberlichturi de la intrare⁵⁷ rămâneau impresionați de interiorul cochet al teatrului.

Cei ce intrau la loje erau cei privilegiați, având condiții mai bune, dar plătind și prețuri mai mari (40 de lei în 1919).⁵⁸ Loje se găseau și la parter și la etajul I. În interiorul lor erau scaune de pluș (104 în total) cu spătar și taburete (47) de pluș cu trei picioare pentru serviciul lojelor. Pe jos „covoare tunse”, iar pe pereți lambriuri de pluș vegetal cu franjuri.

Cei ce mergeau la stalurile I și II se puteau așeza pe fotolii de pluș (166), iar cei din statul III pe scaune cu spătare de lemn încrustat (118).

La balcon, unde biletul era foarte ieftin (3 lei în 1919) scaunele erau identice cu cele din stalul III (care plăteau 6 lei biletul). Cele mai ieftine bilete erau la galerie, dar de cele mai multe ori nu se vindeau. Erau departe de scenă, iarna era foarte frig și aici nu erau decât 12 bănci de lemn încrustat și două scaune pătrate cu patru picioare.⁵⁹

În pauze spectatorii ieșeau în foyerul teatrului. Aici erau așezate patru canapele de pluș grenă și patru fotolii de aceeași culoare. Pe pereți

⁵⁵ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.96/1926, f.156

⁵⁶ Ibidem, f.117

⁵⁷ Ibidem, dosar nr.92/1924, f.3

⁵⁸ Ibidem, dosar nr.111/1919, f.101

⁵⁹ Ibidem

erau prinse două oglinzi mari, șlefuite. Din loc în loc erau scuiători de tablă smălțuită. În restul teatrului mai puteai vedea oglinzi venetice. Nu lipseau nici ștergătoarele de picioare.

În cabine mobilierul era simplu: mese de brad, scaune de lemn cu spătar, cuiere de lemn, oglinzi de perete cu rame de lemn imitând mahonul. Pentru orchestră erau pupitre de fag cu pânză și un pedestal-pupitru pentru șeful orchestrei.⁶⁰

Pentru scenă mobilierul era variat, de la mobila modernă, baroque, la mobila de grădină, covor rafia imitând iarba, bibliotecă falsă și pian fals. Se adăugau decoruri ca: saloane moderne, decor imitând pădurea, parcul sau satul de munte și accesoriile: aparat de imitat ploaia, vântul, tunetul etc.

Decorurile se vor uza în timp și vor trebui recondiționate. Multe dintre ele erau de la înființarea teatrului, din 1913 sau din timpul războiului, făcute de administrația germană.⁶¹

Teatrul era dotat cu încălzire centrală (instalația funcționând cu abur de mică presiune) și cu un ventilator pentru perioada verii.⁶²

Iarna erau probleme foarte mari cu combustibilul, cărbunii sosind cu întârziere și fiind și foarte scumpi. În 1919, Primăria Focșani cerea Prefecturii cu împrumut două - trei tone de cărbuni pentru un spectacol ce urma să aibă loc peste două zile. Cauza? Cărbunii încă nu ajunseseră, fiind blocați în gara Mărășești.⁶³ De aceea spectacolele ce urmau să aibă loc pe 19 și 20 ianuarie (ale lui Constantin Tănase) vor fi amânate pentru mai târziu.⁶⁴

În 1926 instalația de încălzire se strică și se solicita urgent bani pentru refacerea ei, întrucât teatrul nu mai putea fi închiriat pe timpul

⁶⁰ Ibidem

⁶¹ Ibidem, dosar nr.96/1926, f.156

⁶² Ibidem, dosar nr.111/1919, f.117

⁶³ Ibidem, f.9

⁶⁴ Ibidem, f.10

iernii și risca să se deterioreze. Primăria va încredința inginerului Umberto Rolfo din București repararea instalației de încălzire de la teatru. Prin proiect se garantau după reparații 20° C în încăperi, 15° C pe coridoare și 25° C la WC. Urma să se refacă și ventilația sălii.⁶⁵

Problemele nu dispar însă. Un Raport din 1927 arată că încălzitul teatrului costa peste 3600 lei, din cauza gerului, iar focul nu se poate face zilnic întrucât trupele de artiști nu pot suporta această cheltuială. De aceea, administratorul teatrului cerea să se perceapă câte trei lei de fiecare persoană la spectacole, pentru cumpărarea a peste 2,5 m de lemne „și în acest caz ar fi o căldură foarte bună.” Primăria acceptă soluția „afară de cei de la balcon și de la galerie”.⁶⁶

Firma ce executa reparația încălzirii se plânga că proiectul inițial din 1910 nu era bun, necorespunzând nevoilor teatrului. Mai mult, pentru că pe scenă se aflau grătarele radiatoarelor de încălzire și acestea erau lucrate prea rare, „doamnele artiste își rup tocurile în ele”⁶⁷

În 1927 teatrul va fi racordat la rețeaua de apă, atât pentru cabinele artiștilor, cât și pentru locuința administratorului. În timp se vor adăuga și alte facilități, precum amplificarea pentru transmiterea plăcilor de gramofon (în 1938). Se vor achiziționa și patru plăci de patefon de la prăvălia A. Proschinghen.⁶⁸

Teatrul avea și un vestiar, taxa fiind de 0,50 bani în 1919. Administrația teatrului propunea ca biletele de vestiar să se dea odată cu cele de la intrare pentru a se reduce costurile. De asemenea, considera că vestiarul n-ar trebui concesionat și astfel teatrul ar obține venituri mai mari. În cele din urmă se organizează câteva licitații, ultima câștigată de Tița Pavelescu ce oferea 6.600 lei pentru perioada 14 aprilie 1919 - 1 aprilie 1920. La sfârșitul acestei perioade, ea cere însă să i se reducă din sumă întrucât nu obținuse din administrarea vestiarului decât 2500 -

⁶⁵ Ibidem, dosar nr.96/1926, f.172, 275

⁶⁶ Ibidem, dosar nr.98/1927, f.5

⁶⁷ Ibidem, f.22

⁶⁸ Ibidem, dosar nr.102/1938, f.17, 21 - 22

Petrecerea timpului liber în județul Putna între cele două războaie mondiale

3000 lei din cauza frigului din sală ce împiedicase pe spectatori să-și lase hainele la vestiar. Primăria va accepta reducerea.⁶⁹

Și mai puțin succes a avut încercarea de a face un bufet în teatru, în 1919 toate licitațiile eșuând.⁷⁰ Nu se va mai aminti nimic de bufet în anii următori, dar în 1938 Dumitru Botezatu primește din partea Primăriei autorizația de a distribui bomboane în teatru, dar numai la balcon și la galerie.⁷¹ Probabil că în lipsa bufetului erau autorizați să vândă diverse produse vânzători ambulanti.

Veniturile obținute din exploatarea teatrului nu erau foarte mari. Până la închirierea vestiarului se obțineau 25 lei pe seară.⁷² Apoi exista o chirie plătită de artiști pentru sală, o sumă ce varia, putând fi un procent din câștiguri sau o sumă fixă stabilită de Primărie. Artiștii mai plăteau încălzirea, curentul, pompierii, personalul de serviciu și afișajul.

Chiria sălii era în septembrie 1919 de 400 lei pentru reprezentațiile obișnuite și 300 pentru matineu, iar pentru perioada de iarnă 500 lei, respectiv 400 pentru matineu. Se mai plăteau 60 lei pentru personalul de serviciu, 30 lei taxa afișajului plus 5% din venitul net, total 700 - 800 lei.⁷³

În 1924 teatrul oprește 12% din încasări la reprezentația Agatheii Bârsescu, adică 13.245 lei⁷⁴ În 1935 chiria era de 2.000 lei, taxa de pompieri de 100 - 150 lei, afișajul 60 - 100 lei, curățenia 300 - 600 lei.⁷⁵

De multe ori, Primăria reducea taxele ce-i reveneau sau chiar le anula în urma solicitărilor artiștilor care nu-și puteau acoperi uneori nici cheltuielile. Spectatorii care frecventau teatrul veneau în număr destul

⁶⁹ Ibidem, dosar nr.111/1919, f.7

⁷⁰ Ibidem, f.28, 29, 107

⁷¹ Ibidem, dosar nr.102/1938, f.10

⁷² Ibidem, dosar nr.111/1919, f.12

⁷³ Ibidem, f.129

⁷⁴ Ibidem, dosar nr.92/1924, f.12

⁷⁵ Ibidem, dosar nr.121/1935, f.10

de mic, iarna mai ales, din cauza vremii și a frigului din sală. De aceea, de multe ori, spectacolele se anulau. De exemplu, în 1919, tenorul Borelli nu-și va mai ține spectacolul întrucât numărul biletelor vândute era mai mic de un sfert din capacitatea sălii. Sau d-l N. Corpescu va da o singură reprezentație din cauza „*nesosirii la timp a trenurilor*”⁷⁶ La fel s-a întâmplat și în cazul Companiei de Operetă din București care se plângea ca din cauza timpului nefavorabil nu au avut spectatori și riscau „*a nu mai avea cu ce pleca din localitate*”⁷⁷

Nici **spectacolele de magie** nu aveau mai mult succes. Profesorul Delmet, „*prestidigitator și telepatist*” își anulează spectacolul din lipsa spectatorilor.⁷⁸

Primăria accepta să limiteze cheltuielile și celor ce dădeau spectacole de caritate. Artistul C. Niculescu din Iași - ce a dat în 1919 o reprezentație în folosul orfanilor de război - cerea să plătească doar lumina și oamenii de serviciu întrucât a rămas cu un deficit de 500 lei.⁷⁹

La reprezentația din iunie 1919 cu titlul „Durerea eroului”, în sprijinul Comitetului „Orfanii de război” organizatorii s-au plâns că a lipsit „*orice concurs al publicului care nu a înțeles deloc ridicarea tineretului nostru pe o treaptă mai înaltă a culturii*” și nici scopul nobil al spectacolului, în așa fel încât nu s-au strâns decât 103 lei, în timp ce cheltuielile au fost de 250 lei. Primăria va fi de acord să anuleze chiria sălii.⁸⁰

Neculai Șt. Graur și Duțu Neagu au primit și ei scutire de plata chiriei sălii pentru piesa „Atâta pagubă”, 50% din încasări urmând a fi donat Societății „Orfanii de război”⁸¹ Și exemplele pot continua.

⁷⁶ Ibidem, dosar nr.111/1919, f.66, 79

⁷⁷ Ibidem, f.59

⁷⁸ Ibidem, f.145, 149

⁷⁹ Ibidem, f.66

⁸⁰ Ibidem, f.91

⁸¹ Ibidem, f.12

Alte scutiri se acordau serbărilor școlare și conferințelor culturale. Astfel, în 1919, Școala de băieți nr.2, Școala de fete nr.2, Școala profesională de fete, primesc dreptul de a organiza serbări școlare fără a plăti chiria sălii⁸². În 1927 Liceul „Unirea” cerea să i se pună la dispoziție gratuit sala teatrului pentru a organiza un festival artistic în cinstea unor profesori ce ieșeau la pensie după 35 de ani „*pe tărâmul culturai neamului românesc*”⁸³ În același an, Școala Normală cerea sala pentru o conferință a profesorului Simion Mehedinți.⁸⁴

Având în vedere toate aceste reduceri, precum și numărul mic de spectatori, mai ales iarna, Primăria cere în 1927 o subvenție din partea Ministerului Cultelor și Artelor. În cerere se arată că teatrul, un adevărat „*templu al artei și culturii*” era întreținut doar cu mijloacele comunei, care făcea mari sacrificii „*cheltuind peste 400.000 lei anual, pe când veniturile nu întrec cifra de 100.000 lei*”, ceea ce nu acoperea nici cheltuielile de personal, renta viageră pe care Primăria o datora donatorului Pastia, încălzirea, reparațiile, mobilierul, decorurile, accesoriile scenice.⁸⁵ De asemenea, ar fi trebuit ca sala să fie mărită, pentru a face spectacolele accesibile și celor cu venituri mici.

Un alt inconvenient ce reducea din veniturile și așa mici ale teatrului era multitudinea de gratuități pentru o seamă de instituții și persoane din Focșani (34 locuri gratuite din 375): Parchet, medicul comunal, Comenduirea, Poliția, Pompierii, Divizia, Comisarul regal, Comisariatul, fondatorul Pastia, Primăria, Gara, Direcția teatrului, Administrația financiară, presa. Aveau liberă intrare și 25 de persoane de la gară „*sub motiv că le face dificultăți (artiștilor, n.n.) cu manevrarea și plecarea vagoanelor de trupă din stație*”⁸⁶

⁸² Ibidem, f.70, 94, 103

⁸³ Ibidem, dosar nr.98/1927, f.131

⁸⁴ Ibidem, f.256

⁸⁵ Ibidem, f.96

⁸⁶ Ibidem, dosar nr.96/1926, f.380

Personalul teatrului era format din administrator (cu un salariu de 4820 lei în 1927), electrician (salariu de 3750 lei), mașinist de scenă (2319 lei salariu), doi servitori (1690 lei fiecare). Li se adăugau controlorii de bilete și garderobierii care erau plătiți de cei ce închiriau sala.

În 1927 avuseseră loc în teatru opt reprezentații în luna februarie, la care fuseseră 2099 persoane la avanscenă, loje, locuri rezervate, stal I și II. În luna martie fuseseră patru reprezentații la care participaseră 615 spectatori. O frecvență destul de mică a spectatorilor.⁸⁷

La teatru nu venea același gen de public ca la cinematograful. În primul rând pentru că prețul билетelor e mult mai mare. Dacă în 1919 un bilet la lojă costa 40 lei, la stalul III 6 lei și la balcon 3 lei, la cinematograful loja costa 12 lei, stal I 3 lei, stal II 2 lei, balcon 1,50 lei, galeria 1 leu.⁸⁸

Spectacolele de matineu erau și mai ieftine. Frecvența spectatorilor era și în funcție de piesa pusă în scenă de actorii care o jucau. Spectacolele susținute de Constantin Tănase sau de actorii Teatrului Național nu erau anulate din lipsă de spectatori.

Spectacolele de teatru erau aduse de administrator care se deplasa pentru contracte la București de cel puțin patru ori pe an. Tot el făcea reclama pieselor și vindea biletele. În 1927 se plângea că în afara afișelor teatrului el lipește toate publicațiunile comunei „*cari sunt foarte numeroase*” Din această cauză făina necesară pentru lipit era insuficientă. Era nevoie de 30 - 40 kg de făină anual.⁸⁹

Spectacolele de teatru erau variate: reviste, piese de teatru, concerte. Printre cei ce vor onora scena teatrului din Focșani în epocă se numără George Enescu, Constantin Tănase, Agatha Bârsescu, Tony Bulandra, Sică Alexandrescu, Maria Filotti etc.

⁸⁷ Ibidem, dosar nr.98/1927, f.147 - 148

⁸⁸ Ibidem, dosar nr.92/1927, f.37

⁸⁹ Ibidem, dosar nr.98/1927, f.26